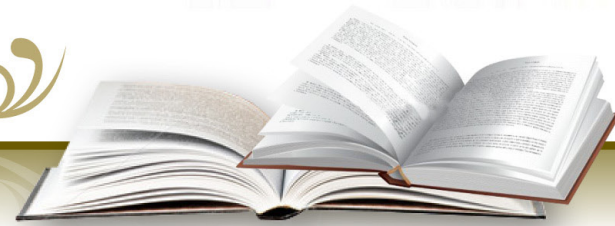

תורה והוראה

193

פרשת בשלח תשע"ד

קוראים יקרים!

הפסוק בתהילים (עח, כה) מתאר את המן שאכלו ישראל במדבר כ"לחם אבירים": "לחם אבירים אכל איש צידה שלח להם לשבע". בתרגום יונתן, ובראשונים על הפסוק, מבואר דהיינו "לחם מלאכים". בהיותם במדבר סיני, אכלו ישראל מלחמם של מלאכים, מזון רוחני שהחיה את הגוף בחיותם הנצחית של מלאכי שמים.

הפסוק בפרשתנו מבאר שאכלו בני ישראל את המן עד בואם אל גבולות ארץ ישראל: "ובני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה עד באם אל ארץ נושבת את המן אכלו עד באם אל קצה ארץ כנען" (שמות טז, לה). למה הוצרך המן להפסיק כשעמדו ישראל על סף הכניסה לארץ ישראל? הרי מעלת ארץ ישראל בוודאי מעולה היא ממעלת המדבר, ולמה אפוא אין היא ראויה לנפילת המן?

בשפת אמת התייחס לשאלה זו, ואלו דבריו: "וענין שתי הלחם שיש לחם מן השמים ומן הארץ... אך מציינו כי מעלת ארץ ישראל גדולה מן המן. והוא שבארץ ישראל זכו לחבר שתי הלחם, שאף שהיה על-ידי פעולתם, נתדבקו הם והארץ להקב"ה, כמו שנאמר ושבתה הארץ כו'. והוא ענין רצוא ושוב. ואז יש יתרון ללחם מן הארץ יותר. וזהו הנפת שתי הלחם להורות שעל-ידי חיבור השנים עולה גם לחם משמים יותר" (שבועות תרל"ד).

מאמר השבועי עוסק בשאלה של משטר דמוקרטי לפי התורה, ובעיקר בשאלות הלכתיות הנוגעות לבחירות. האם יש הצדקה לבחירות דמוקרטיות על-פי התורה? האם יש הגבלות על כהונתו של אדם שהורשע בפלילים? האם ניתן לבטל בחירות בשל גילויים של זיוף ושחחד בחירות? בשאלות אלו, ועוד, נדון במאמר השבועי.

תורה ודמוקרטיה: בחירות כהלכה

בפרשת בשלח מתועדים האתגרים הראשונים שעמדו בפני מנהיגות משה רבנו. פעמיים בפרשה אנו מוצאים שהתלוננו העם נגד משה – פעם בעניין המזון אליו זכו במדבר, ופעם בעניין מי שתייה.

לשון בני ישראל הייתה קשה במיוחד: "וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִי יִתֵּן מוֹתֵנוּ בְּיַד ה' בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשִׁבְתֵּנוּ עַל סֵד הַבְּשָׂר בְּאֶרְצוֹנוֹ לֶחֶם לֶשְׂבַע כִּי הוֹצֵאתָם אֶתְנוּ אֶל הַמִּדְבָּר הַזֶּה לְהַמִּית אֶת כָּל הַקָּהָל הַזֶּה בְּרָעַב" (שמות טז, ג). הנושא של מנהיגות בכלל, ומנהיגות משה רבנו בפרט, עתיד לחזור על עצמו הן בהמשך ספר שמות, ובפרט לאורך ספר במדבר.

אנו ניטול השבוע את ההזדמנות לדון בנושא מסוים של מנהיגות שהינו תמיד אקטואלי: מנהיגות דמוקרטית.

כפי שאנו יודעים, כל מדינות העולם המערבי קיבלו על עצמן מערכת שיטת ממשל דמוקרטית – כל מקום עם המודל הדמוקרטי הספציפי שלו. מהי גישת התורה לדמוקרטיה? האם ישנן הלכות מסוימות השייכות לבחירות דמוקרטיות? האם ניתן לשלול בחירות בשל זיוף או שחחד בחירות?

בשאלות אלו, ועוד, נדון בהמשך הדברים.

תורת הדמוקרטיה

בחירות דמוקרטיות, כפי שאנו מכירים אותן ממדינות המערב, הינן המצאה יחסית חדשה. בוודאי, בתקופה המקראית לא התקיים ממשל דמוקרטי, והממשל המלכותי (מונרכיה) היה המודל המקובל הן בישראל והן בעמים.

עם זאת, גם מלכים לא יכלו לעשות ככל העולה על רוחם. מרד העם נגד דוד המלך ונגד שלמה בנו, וההתנגדות העממית לשחיתות באשר היא לאורך התקופה המקראית, מראים שכל ענפי המנהיגות – כולל מלכים, כהנים, וחכמים – היו נתונים לסוג מסוים של שיפוט העם.

יתרה מזו, בעולמו של הלכה אנו מוצאים הליך דמוקרטי שהתקיים כבר מראשיתה, בדמות הסנהדרין, שם נדונו העניינים ההלכתיים החשובים ביותר. עד היום הזה, נותר העיקרון של ההליכה אחר הרוב כאחד העקרונות המנחים של פסיקת ההלכה.

בשנים מאוחרות יותר, ובפרט בקהילות של מזרח אירופה, הבחירה במנהיגות קהיתית

ואף במנהיגות רבנית נפלה לעתים קרובות לפתחה של הקהילה עצמה. הרב או ה"פרנס" היה נבחר בהליך דמוקרטי, כשכל מי שמשלם את מס המקום זכאי לקול.

הליך מעין זה מוצא שורש בדברי הגמרא (ברכות נה, א), שם נאמר בשם רבי יצחק כי "אין מעמידין פרנס על הצבור אלא אם כן נמלכים בצבור". החת"ם סופר (חו"מ סימן יט) מרחיב את העיקרון, ויוצא בתקיפות נגד רב שהשיג את משרתו על-פי פקידת המושל: "מענתה ישפוט אדם אם בצלאל שהיה שלם בחכמה ובתבונה ובדעת ציוה עליו הקב"ה על-ידי שלוחו הנאמן משה רבנו ע"ה ולא רצה להכריחם להתמנות שלא בשאלת פיהם ורצונם, איך יתמנה שום אדם בשום התמנות מבלי שאלת פי ורצון רוב הקהל?!"

בחירה דמוקרטית בקהילות

בתשובה בעלת חשיבות רבה פסק הרא"ש (כלל ו, סימן ה) שיש להכריע שאלות קהילה על-פי רוב: "דע, כי על עסק של רבים אמרה תורה: אחרי רבים להטות. ועל כל עניין שהקהל מסכימים הולכים אחר הרוב, והיחידים צריכים לקיים כל מה שיסכימו עליהם הרבים. דאם לא כן, לעולם לא יסכימו הקהל על שום דבר, אם יהיה כח ביחידים לבטל הסכמתם; לכן אמרה תורה, בכל דבר הסכמה של רבים: אחרי רבים להטות".

הרשב"א (ח"ז, סימן תצ) כתב אף הוא על אותה הדרך, וביאר שהיחיד כפוף להכרעת הרבים כפי שרבנים יחידים כפופים לסמכות בית דין הגדול בירושלים. במקום אחר (מיוחסות, סימן רפ) ביאר עוד שיש להשוות בין כוחה של קהילה לבין כוחו של בית דין הגדול: "שכל ציבור רשאי לגדור ולתקן בעירם כמו שבית הדין הגדול יכולים לגדור ולתקן על כל ישראל". דמיון זה מקבל ביטוי אף בדברי התוספות (נדרים כז, ב).

ה'שולחן ערוך' והרמ"א פסקו כמו הרא"ש והרשב"א בתשובותיהם, כלשון הרמ"א (חו"מ סימן קסג, סעיף א): "כל צרכי צבור שאינן יכולין להשוות עצמו, יש להושיב כל בעלי בתים הנותנים מס ויקבלו עליהם שכל אחד יאמר דעתו לשם שמים, וילכו אחר הרוב. ואם המעוט ימאנו – הרוב יכולין לכוף אותן". כך הדין גם בנוגע לקבוצה מאורגנות כלשהי (כגון 'ועד בית' של בניין משותף): על הקבוצה לקבל את החלטותיה על-פי בחירת הרוב.

אולם, גם לכוחו של הרוב ישנם סייגים, וכתבו הפוסקים שאין הולכים אחר הרוב בדבר שעמוד להטיב עם הרוב ולהרע למיעוט. ה'חזון איש' (בבא בתרא ד, טו, ד"ה במהרי"ק) כתב בפירוש נגד האפשרות הידועה כ"עריצות הרוב": "ואם הרוב אומרים דבר שהוא לטובתם ולהפסד המיעוט, דעתם בטלה אף לדעת ראבי"ה".

רעיון זה דומה במידת מה לעיקרון המודרני של "הפרדת הרשויות", לפיו הרשות השופטת יכולה להגביל את כוחו של רוב דמוקרטי. ואמנם, גם בימי קדם אנו מוצאים תקדים לכך במה שלסנהדרין היה כוח מסוים להגביל את כוחו של המלך.

לשם שמים

דברי הרמ"א "יאמר דעתו לשם שמים" ראויים לתשומת לב מיוחדת. על הבוחר להקפיד שבחירתו, העשוי להצטרף לעמדת רוב ולהעלות מפלגה או יחיד לשלטון, תהיה "לשם שמים". עיקרון זה מקביל לעקרונות של האמת והצדק המנחים את פעולתו של בית הדין. כמובן שהעיקרון חל הן על הבוחר, והן – בקל וחומר – על הנבחר.

מכאן שמי שמשותף בבחירות צריך לשים בראש מעייניו את טובת הקהילה, העיר או המדינה – לשם שמים – ולא אינטרסים צרים ואישיים. אין צריך לומר שעיקרון זה גוזר איסור חמור על הרעיון של "שוחד בחירות" כלשהו, שניתן לייחס לו מעין איסור שוחד שמצאנו בנוגע לדיינים.

מעלת ארץ ישראל היא מעלת התורה, שקיומה תלוי בישיבה בארץ (כמבואר ברמב"ן, ויקרא יח, כה). התורה יסודה שילוב של הגשמי והרוחני. מצוות התורה מצוות עלינו לקחת את חפצי העולם הזה, חפצי גשמיים וארציים, ולהעלות אותם למעלה רוחנית של קיום דבר ה'.

בזה גדולה מעלה הארץ ממעלת המן, כמעלת האדם מן המלאך. המן, לחם המלאכים, אינו אלא רוחני – "לחם מן השמים". אבל סגולת ארץ ישראל היא השילוב בין הרוחני לבין הגשמי – את ה"לחם מן השמים" עם ה"לחם מן הארץ".

מתוך הגשמיות עצמה, דבקים אנו בה' ית'. טרם שנבוא למעלת הארץ ולקיום התורה, תנאי הכרחי היה אכילת המן: "לא ניתנה תורה אלא לאוכלי מן" (מכילתא בשלח). עד שנוכל לשלב את הרוחני עם הגשמי, עד שנוכל להיכנס לארץ ולקיים את מצוות התורה, עלינו לעכל את המן ולהפנים את מסרו.

מטרת המן היא להודיע כי גם היום, באכלנו את לחם הארץ, ממשיכים אנו לחיות מאותו מקור חיים הגלום במן. מי שחי בארץ, ומתפרנס ממעשה ידיו, עלול ליפול לתפיסה של "כוחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה". על כן בא המן, ללמדנו שאין אנו חיים אלא על מוצא פי ה'. אנחנו חיים אמנם חיים ארציים, אך אותם חיים גשמיים הם עצמם ספוגים ברוחניות. אלמלא כן, הרי שלא היינו חיים...

ויה"ר שנזכה להחדיר את המן לתוך חיינו אנו, לדעת נאמנה כי באכלנו מלחם הארץ, הרי ש"לא על הלחם לבדו יהיה הארץ, כי אם על כל מוצא פי ה' יהיה האדם" (דברים ח, ג).

על הבוחרים שקיבלו שוחד פוסק החת"ם סופר ש"לא יבואו לתוך האסיפה [הגוף הבוחר] כלל, אפילו אחר שהחזירו השוחד, ויקבלו עליהם באלה ושבועה שלא יקבלו תו שום שוחד עבור זה. מכל מקום לא יבואו אל המינוי הזה כלל, ואפשר אפילו לעולם פסולים להתמנות עד שישבו בתשובה. אבל למינוי זה פסולים לעולם, דכיון שכבר נתקרב דעתם אצלו, לא יחזרו בהם, והווי להם נוגעים בדבר לעולם".

מי רשאי לעמוד לבחירה?

אחת השאלות החשובות בסוגיית בחירות היא שאלת השתתפותם של עבריינים – אדם שהורשע בפלילים – כנבחר, ואף כבוחר. שאלה זו עלתה לאחרונה לסדר היום הציבורי כאשר בית המשפט הכריע שאסור לראשי עיר שהוגש נגדם כתבי אישום להמשיך לכהן בתפקידם. למרות זאת, ראשי העיר הגישו מועמדות לבחירות המוניציפאליות, וזכו להיבחר לכהונה נוספת.

בחוקה של מדינת ישראל העיקרון הוא שאין שוללים מן העבריין זכות יסוד זו, והוא רשאי לבחור ולהיבחר. עם זאת, ישנן כמה הוראות חוק המונעות מאדם את הזכות להיבחר כנציג ציבור, בפרט במקום שהורשע בפלילים בעבירה שיש עמה קלון (ראה למשל, חוק יסוד: הכנסת), כשהגדרת עבירה שיש בה קלון תלויה בפסיקה.

לא כן היה בקהילות ישראל לדורותיה. במהלך הדורות נקבעה שורה של פסולים לבחור או להיבחר מחמת מעשיהם. כך, למשל, נקבע באחת מתקנות הקהל במורביה: "על דבר עוברי עבירות: הן נער או בתולה שנכשלו כבר או ח"ו להבא, בשעהן מעכטי זולין צו קיינר דבר שבקדושה [לא יזכו בשום דבר שבקדושה] הן להתמנות והן לאסיפות הקהל והן לכל דבר וואש [שנהנים] תושבי קהילתנו על פי חזקת הקהל... רק להפרישן מכל התמנויות ולאספות הקהל" (מתוך פנקס דק"ק טריביטש; עי' קובץ על יד יד (תש"ח), עמ' קפז).

מנגד, החת"ם סופר דווקא כותב נגד שלילה אוטומטית של זכותו של אדם להיעמד לבחירת הקהל, ומבהיר ששלילה מכהונה בתפקיד אינה יכול להיעשות אלא בהסכמת רב ובית דין צדק. לדבריו, ברור שאין חוקיות קבועה לעניין זה, אלא יש לדון כל מקרה לגופו.

לאחר הבחירות

כאמור לעיל, הרמ"א מצהיר שעל הבוחר להשמיע את קולו בקלפי "לשם שמים". הרב אליעזר וולדנברג (שו"ת ציץ אליעזר, חלק יט, סימן מט; עי' גם הלכות מדינה, עמ' קלד-קלה) כותב, בשם החזון איש, שברור שהוראה זו נאמרה אף בנוגע לנבחר הציבור, ולא רק לבוחריהם.

אילו הן נבחר הציבור והן בוחריו היו אכן מקיימים את תפקידם לשם שמים, ולא לשם אינטרסים צרים (שבדרך כלל נוגעים במאבקי כוח וכספים), אין ספק שעולמנו היה עולם טוב ונקי יותר.

למרבת הצער, מזמן לזמן ממשיכים לשמוע על מקרים של שוחד בחירות, שהוא בוודאי איסור חמור.

ואמנם, ב'ערוך השולחן' אנו מוצאים את האיסור של קבלת שוחד במסגרת של נבחר ציבור: "ולאו דווקא דייין אסור בקבלת שוחד, אלא אפילו כל הממונים וכל העוסקים בצרכי ציבור, אף שאין דיניהם דין תורה. ואסורים להטות העניין בשביל אהבה או שנאה, וכל שכן על ידי לקיחת שוחד".

במסגרת מינויים שנעשו בדרכים פסולות אנו מוצאים ביטוי חריף במיוחד בדברי הרב יעקב ששפורטש (קובץ על יד, ח"ד, עמ' קנז): "ואם היו [ממוני הקהילה] מתקבלים מן הקהל כמשפט הנהוג - החרשתי, שלא לנגוע בכבודם. אך הם, שנטלו שררה לעצמם בהונם, באונם, ומריצים רצי כסף, יאתיו חשמיים מאדוני הארץ להתמנות מכלל השנים עשר, כי יפקד מקום מושב אחד למלאת מקומו יהיה ראוי או בלתי ראוי, והכסף יעלה על הכל, וחסרון יוכל להימנות, וממלא מקום קרו להו, ורובם ככולם על דרך זה".

הצרה של "מסחר במינויים" כבר מוזכרת בגמרא (יבמות סא, א; יומא יח, ב), במסגרת מינוי כהנים גדולים שזכו במינוי על-ידי תשלום הגון לרשויות בתקופת הבית השני. ככל הנראה, ישנן רעות חברתיות שקשה לרפאות.

שוחד בחירות

החת"ם סופר נזקק לשאלה של בוחרים שקיבלו שוחד כדי שיבחרו עבור מועמד מסוים. הדיון נסב סביב שאלת בחירת רב באחת מן הקהילות, שהיו בה ארבעה מועמדים, ונבחר אחד מהם ברוב קולות. כעבור זמן "היה קול המון סוער, כי הרבה מאנשי הק"ק קיבלו שוחד ממון מקרובי הרב ההוא כדי למנותו עליהם". לאחר מכן נמצאו ראיות מוצקות לאשש את הדברים.

בהתייחסו למקרה, מקדים החת"ם סופר שאין די בחשש בלבד, ויש צורך בראיות ממשיות, קבילות וכשרות, שניתן שוחד. אולם, בהנחה שראיות כאלו אכן קיימות, פוסק החת"ם סופר כדבר ברור שהמינוי בטל מעיקרו, וזאת מפני שמוטלת על הבוחרים חובה לומר את דעתם לשם שמים.

לכך הוא מוסיף ש"אפילו אם יהיו מקבלי השוחד מעטים, ויישארו לו רוב דעות שלא קיבלו שוחד", מכל מקום יש לבטל את כל הבחירות מעיקרן. הכרעה זו אינה תקפה, לכאורה, לכל מערכת בחירות, שכן היא תלויה בשיטת הבחירות המיוחדת שנהגו באותה קהילה (לפיה מעלים כל מועמד שנפרד לבחירה, כשהסדר נקבע לפי הגורל; אם הרוב מסכים למינוי, זכה, ואם לאו, עוברים למועמד הבא). אולם, החת"ם סופר ממשיך ומדמה את העיקרון להלכות דיינות: דייין שנמצא שקיבל שוחד, כל דיניו בטלים.

שו"ת הלכתי

מתוך השאלות שנשאלו באתר האינטרנט din.org.il בשבוע האחרון

קריאת עיתונים בשבת, או כיתוב שתחת תמונות

השאלה:

האם מותר לקרוא עיתונים בשבת וביו"ט? ושאלה זו נחלקת לכמה חלקים: 1. קריאת חדשות ומאמרים פוליטיים/כלכליים/בטחוניים. 2. קריאת פרסומות של מפעלים. 3. קריאת תמונות בעיתונים או בספרים, כשיש כיתובית מתחת לתמונות שהוא הסבר על התמונה. תודה.

תשובה:

שלום רב.

א. קריאת חדשות ופולטיקה אסורה בשבת, אך, אם אדם מתענג על עצם הקריאה ואינו קורא רק בכדי לצבור ידע מסויים נחלקו בכך הפוסקים כפי שיבואר במקורות. מאמרים העוסקים בענייני חינוך או בחכמת הטבע וכיוצא בזה מותר לקוראם בשבת.
ב. קריאת מודעות פירסומת אסורה בשבת.
ג. קריאת כיתוב שתחת תמונה אסורה בשבת, אולם, אם התמונה היא חלק ממאמר שמותר לקוראו ועל פי האמור לעיל, גם כיתוב זה בכלל ההיתר.

מקורות:

א. ראה משנה ברורה סי' שז ס"ק סד. טעם האיסור שמא יבוא לקרוא בשטרי הדיטות. כאשר אדם מתענג על קריאת החדשות הביא שם המשנה ברורה בס"ק סג שנחלקו בכך אחרונים: דעת היעב"ץ שמותר לקוראם ובאופן של קריאה להנאה לא אסרו משום שטרי הדיטות, אלא שמכל מקום הורה להתרחק מעניינים אלו בשבת וכ"כ בס' שולחן עצי שיטים מלאכת כותב שמעיקר הדין מותר וטוב להחמיר, ומנהג העולם להקל בזה וכן הורה הגריש אלישיב להתיר בדוחק למי שמתענג בכך ביותר.
ב. מודעות פירסומת אסורים לכו"ע משום שטרי הדיטות [ונחלקו ראשונים אם הם נחשבים שטרי הדיטות ממש או שנאסרו גזירה אטו שטרי הדיטות, ראה על כך בהרחבה בס' ארחות שבת פרק כב עמ' שפן].
ג. כיתוב שתחת תמונה אמרו בגמרא בשבת קמט ע"א שאסור לקוראה בשבת, וכן הובא בשו"ע סי' שז סעי' טו. על ההיתר לקרוא את הכיתוב בתוך מאמרים שהם עצמם מותרים ראה ס' ארחות שבת שם עמ' שצז בשם הגרי"ש אלישיב ופשוט.

האם גרוש שעבר תאונה יכול לגור בבית עם גרושתו

השאלה:

אני גרושה. והגרוש עבר בימים אלה תאונה קשה ביותר המצריכה כי יסעודו אותו. הוא גר בימים האחרונים בבית לא נגיש עם מדרגות רבות. לנו 3 ילדים שאין באפשרותם לשכן אותו. הצעתי כי יגור אצלי עד שירגיש טוב יותר בחדר נפרד בלי קשר אלי. האם ישנה בעיה הלכתית עם זה? בתודה מראש,

תשובה:

שלום רב,

לא נראה שניתן להתיר לגרוש לגור בבית גרושתו במצב כזה. אולי בדוחק גדול אפשר במקרה שיהיה 'שומר' כל הזמן, וגם זה לכאורה רק לאשכנזים. ראי במקורות.

מקורות:

יש איסור לגרוש לגור בבית אחד עם גרושתו. מקור האיסור מבואר בכתובות כז,ב ובשו"ע אבה"ע סי' קיט בסופו. ועי' גם בבית שמואל שם.

נחלקו הראשונים האם הסוגיא עוסקת בגרוש שאסור לו לחזור לגרושתו כגון שהוא כהן, או שהיא כבר נישאה לאדם אחר (אפילו שהתגרשה בנתיים גם מהשני). וכך דעתם של רוב הראשונים. אולם דעת הרמב"ם שהסוגיא עוסקת בכל גרוש וגרושתו. וכך גם פסק גם פסק בשו"ע שם. [הסיבה לחילוק הוא, האם חז"ל חששו גם בסתם זנות של גרוש וגרושתו, או רק בזנות שיש בו איסור דאורייתא של מחזיר גרושתו או של כהן וגרושה].

א"כ לשיטת השו"ע אסור לגרוש לגור עם גרושתו. ומבואר שם בסוגיא כי גם כשיש שומר אסור (עי' במעשה של ר' זכריה בן הקצב, שעל זה שאלו בגמ' מה הדין בגרושה, ומסקנת הגמ' כי בגרושה אסור).

אולם לדעת הראשונים שהסוגיא עוסקת בגרוש שאסור לו לחזור לגרושתו. א"כ בסתם גרוש מדינא דגמרא מותר. אלא שכבר כתב הר"ן שם שגם גרוש סתם לא יגור עם גרושתו אולם כאן במקרה שיש שומר זה יותר קל.

ראה בשו"ת דברי חיים (אבה"ע ח"ב סי' פב) שכתב על אשה שבעלה נטה למות, ורצתה לקבל ממנו גט כדי לפטור אותה מיבום לאחר שימות. אולם רצתה להמשיך ולשרת אותו בחוליו עד שימות, וכך כתב: "והחולה הנ"ל ביקש מאתי איך שצרכיו מרובים למען רפואתו לבשל תבשיליו ושאר צרכיו להתיר לו אחר הגירושין שתשב עמו המתגרשת ותשרת אותו ותבשל תבשיליו כמקדם והתרתיו לו שתהיה עמו בבית אחד ותשרת אותו לכל צרכיו למען רפואתו כמקודם, אך שיהיה שומר ביניהם בכל עת ולבל תתייחד עמו בשום פעם".

בצל שנחתך בסכין בשרי והוכנס למעבד מזון סלייסר

השאלה:

כבוד הרבנים שליט"א אשתי חתכה חלק קטן מבצל גדול על ידי סכין חלבי לאחר זמן חתכה את שאר הבצל על ידי סכין בשרי. אחר כך הכניסה את הבצל בכלי חיתוך ידני (סלייסר) ואחר כך עירבבה את הבצל עם קוביות צנון. מה דין הסכין הסלייסר והמאכל. תודה רבה

תשובה:

שלום רב.

המאכל אסור באכילה. הסכין החלבית כמובן מותרת. הסכין הבשרית והסלייסר נחלקו בהם הדעות, יש שהצריכו הגעלה ויש שמתירים, והמחמיר תבוא עליו הברכה.

מקורות:

הבצל נאסר כיון שמעורב בו בשר וחלב. על הסכין והסלייסר נחלקו הדעות: דעת המגן אברהם סי' תנא ס"ק ל שכאשר חותכים בצל חריף הבצל לא רק מושך טעם מהסכין אלא גם מבליע בו מטעמו, וממילא הוא נהיה כדין הבצל, אולם, האבן העוזר חולק וסובר שהוא רק בולע ולא מבליע, וכדבריו פסק בשו"ת מהרש"ג ח"ג סי' לט. לכתחילה יש לחשוש לדעת המג"א ולהגעיל את הסכין והסלייסר.

אמירת קדיש על ידי אדם שיכור

השאלה:

אם יש אדם שבד"כ נודף ממנו ריח חזק של אלכוהול, והוא בולע מילים גם, והוא היחיד שאומר קדיש, האם צריך לענות לקדיש כאשר הוא אומר את הקדיש לבד?

תשובה:

שלום רב.

אדם במצב כזה אינו ראוי להתפלל תפילת שמונה עשרה, אולם לענין שאר ברכות ואמירת קדיש, המנהג להקל וממילא יש לומר אמן אחר ברכותיו.

מקורות:

לענין שתיית יין הפוסלת את האדם מלהתפלל יש כמה דרגות: אדם ששתה יין ברמה המשפיעה על צלילות דעתו אולם הוא עדיין יכול להתפלל ללא גימגום, מברך את כל הברכות, אולם אינו מתפלל שמונה עשרה עד שיפוג יינו אא"כ הוא עלול על ידי כך להפסיד זמן תפילה. כאשר הוא אינו יכול להתפלל ללא גימגום, אין לו להתפלל אף שהוא מפסיד על ידי כך זמן תפילה, אולם בדיעבד תפילתו תפילה ועונים אמן אחר ברכותיו. אך אם הגיע לשכרותו של לוט ואינו יודע מה הוא עושה, דינו כשוטה ואין ברכותיו נחשבות לכלום. פרטי דין זה מבוארים במשנה ברורה סי' צט.